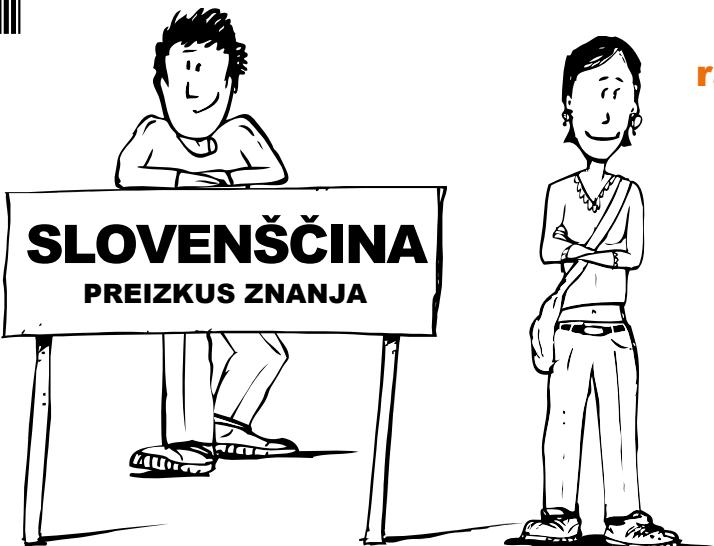

Š i f r a u č e n c a:

Državni izpitni center

Ponedeljek, 24. marec 2025 / 60 minut

Dovoljeni pripomočki:
učenec prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik.

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

v 9. razredu

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani.

Preden začneš reševati naloge, previdno iztrgaj prilogo z izhodiščnimi besedili. Nato natančno preberi navodilo posamezne naloge in jo reši.

Pri vsaki nalogi svoj odgovor napiši v predvideni prostor znotraj okvirja.

Pri nalogah, pri katerih je treba obkrožiti črko pred pravilnim odgovorom, obkroži samo eno črko, razen če v navodilu ni določeno drugače.

Piši čitljivo in s pisanimi ali z malimi tiskanimi črkami, skladno s pravopisnimi pravili.

Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravilnega napiši na novo.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, temveč začni reševati naslednjo. K nerešeni nalogi se vrni pozneje.

Na koncu svoje odgovore ponovno preveri.

Zaupaj vase in svoje zmožnosti. Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 20 strani, od tega 3 prazne.

N 2 5 1 1 0 1 3 1 0 3

3/20

PRILOGA

I. DEL

Damijan Šinigoj

KJER VETER SPI

Majhni otroci, majhni problemi (1. odlomek)

»Joj, če bi oče vedel, kaj počnem, bi se mu zmešalo,« je zastokal Blaž, ko sta se oblekla v jamarsko opravo.

»Ko nas dobijo, smo povsem nemočni, totalno odvisni od njih. Zato mislijo, da smo čarobni. Njihova igračka. Brez njih nas ne bi bilo,« se je zasmejala Irena. »Ko se plazimo, se plazijo z nami, ko se postavimo na noge in jih ne potrebujemo več čisto za vsako stvar, je pa vse narobe. Nismo več čarobni, ne potrebujemo jih več, nismo več njihovi zlati otroci ...« Blaž je nekaj časa molčal.

»Deloma se strinjam s tabo,« je potem dejal, »ampak čisto tako enostavno pa ni.«

»Kako da ni,« je protestirala Irena. »Ko smo majhni, nas nosijo po rokah in obožujejo, ko zrastemo, se pa samo derejo in nam prepovedujejo stvari ...«

Blaž se je zasmejal.

»Majhni otroci, majhni problemi, veliki otroci, veliki problemi ...«

»Ja, evo,« je prhnila, »tole modrost mi je oče že stokrat vrgel pod nos.«

»A je nekaj resnice v njej,« je rekel mirno. »Če bi moj oče vedel, da sva v jami, ne bi znored zato, ker me več ne mara in ker se postavljam na svoje noge, ampak zato, ker je to, kar počneva, neumno.«

Irena ga je prav šokirana pogledala.

»A to, da prijateljico pelješ v jamo, je neumno?« je siknila.

»V bistvu je,« je mirno priznal Blaž. »Je neumno, ker je nevarno in ker jaz nisem usposobljen kogar koli peljati v jamo.«

Ireni se je skoraj kadilo iz ušes, tako je bila jezna.

»Zakaj me pa potem pelješ v jamo?!«

Pred njim je stala razkoračena, roke je trmasto upirala v boke, zrla mu je naravnost v oči. Iz njenih so skakale jezne iskrice.

»Zato,« je mirno pojasnil, »da si okreplim samozavest.«

Klicana oseba je trenutno nedosegljiva (2. odlomek)

Klemen je stopil na teraso, kjer je njegova soproga brala knjigo. Obstal je pred njo, a ni nič rekel. V obraz je bil bled.

»Kaj pa je?« se je prestrašila Marijana, ko ga je zagledala.

»Kdaj si nazadnje poskusila poklicati mulca?« jo je vprašal namesto odgovora.

Marijani je knjiga padla iz rok najprej v naročje, potem na tla.

»Klemen, kaj pa je?« je skoraj zavpila.

Klemen se je prisiljeno nasmehnil in jo objel.

»Nič, nič, oprosti, ker sem te prestrašil,« je pohitel, »le zanima me, kdaj si ga nazadnje poklicala in ali se ti je javil.«

Marijana ga je pozorno gledala v oči, ni je povsem pomiril.

»Kakšne pol ure nazaj,« je odgovorila počasi. »Zakaj?«

OBRNI LIST.

»Šel sem v garažo, da pogledam opremo, samo za vsak primer, če bo treba,« se je skoraj opravičeval, »in dve opremi manjkata.«

Še vedno ga je pozorno gledala v oči, a ni razumela.

»A ju je kdo ukradel?« je bila zmedena.

Nehote se je zasmejal.

»Le kdo bi ukradel staro jamarsko opremo?« jo je vprašal, ne pričakajoč odgovora. »Še posebej tvoje rozaste škornje ...«

»Kdo?« še vedno ni razumela.

»Marijana, dve opremi manjkata, manjkata pa tudi nain sin in Irena!«

V očeh se mu je počasi začela nabirati jeza.

»Seštej ena plus ena.«

»A misliš ...?«

»Ja,« je pokimal prepričano, »v jamo sta šla!«

»Pa kar sama? Ne morem verjeti ...«

»Zato pa nista hotela z nami na izlet,« je ugotovil, »to sta morala načrtovati že prej!«

»To ga je Irena prepričala, ti povem,« je začela Marijana, a jo je mož prekinil.

»Marijana, to zdaj niti najmanj ni pomembno, čeprav mislim, da je bilo ravno nasprotno ...«

Zdaj ga je ona prekinila.

»Nain Blaž se že ne bi obnašal tako neodgovorno, to ti lahko zagotovim!« je skoraj vzrojila. Klemen se je zasmejal.

»Draga moja, si že pozabila, kako sva se obnašala midva, ko sva bila njunih let? Peljal bi te tudi na dno morja, pa čeprav ne bi znal plavati, saj veš!«

»Ja, ja,« se je strnjala, »a to je bilo drugače, drugi časi, drugi ...«

Prekinil jo je.

»Marijana, to starši po moje govorimo že stoletja!«

Zasmejal se je. Pridružila se mu je v smehu. Ni bila več prestrašena.

»Kaj bova naredila?«

»Daj ga, prosim, pokliči.«

Marijana je vzela telefon, poiskala novo številko, pritisnila gumb za klicanje in si prislonila aparat ob uho.

»Nedosegljiv,« je rekla mrko.

»A imaš morda tudi Irenino številko?«

»Počakaj, bom preverila,« je rekla in pobrskala po imeniku telefona. »Zdi se mi, da sem jo enkrat ... Imam jo!«

Kliknila je tudi njen številko ter nekaj časa poslušala.

»Nedosegljiva je, smrklja smrkljasta!« je zamrmrala.

Klemen se je spet zasmejal.

»Ona je smrklja smrkljasta, naš pa je bogec bogi, Marijana? Res?«

»Ma, saj veš, kakšna sem,« je prhnila.

(Damijan Šinigoj: *Kjer veter spi*. Dob pri Domžalah: Miš; Ljubljana: Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS, 2022.
58–59 in 128–130.)

N 2 5 1 1 0 1 3 1 0 5

5/20

II. DEL

EDINSTVENE V SVETOVNEM MERILU

»Če je v Sloveniji kaj edinstvenega v svetovnem merilu, so to prav jame,« je prepričan Igor Benko, predsednik Jamarske zveze Slovenije. Po njegovem mnenju nikjer drugje ne najdemo toliko različnih jam na tako majhnem prostoru kot pri nas. Trdi, da se je zgodovina jamarstva začela pisati prav tu.

Zgodovina jamarstva na Slovenskem

Raziskovanje in odkrivanje jam imata v Sloveniji dolgo zgodovino. Leta 1889 je bilo v Postojni ustanovljeno Jamarsko društvo *Antron* (beseda *antron* v grščini pomeni 'podzemlje'), kar velja za začetek organiziranega jamarstva v naši državi. Zveza slovenskih jamarskih skupin, v katero so se vključili jamarji z vseh koncev Slovenije, pa je začela delovati leta 1962.

Članstvo v jamarskih vrstah in število popisanih jam sta od 2. svetovne vojne do danes strmo naraščala. Do leta 2019 so slovenski jamarji popisali že dobrih 13.000 jam, vsako leto pa v Sloveniji odkrijejo približno 100 novih.

Prve slovenske turistične jame

Naša najstarejša turistična jama je Vilenica. Velja za eno najstarejših turističnih jam v Evropi in celo na svetu. Prvi turistični obiski Vilenice so se začeli že leta 1633, ko je grof Petač dal jamo v upravo župniji. V preteklosti je jama močno burila domišljijo obiskovalcev in domačini so verjeli, da v njej prebivajo dobre vile. Tako je dobila tudi svoje ime.

Kljub temu zgodovinski viri najstarejše vpisne knjige obiskovalcev ne pripisujejo Vilenici. Ta čast pripada Škocjanskim jamam. Leta 1819 so tam prvi začeli voditi vpisno knjigo obiskovalcev. V Postojnski jami so jim sledili istega leta nekaj mesecev kasneje, v Vilenici šele leta 1821.

Jama Vilenica je do sredine 19. stoletja slovela kot najlepša, največja in najbolj obiskana kraška jama. K njenemu slovesu je prispevala tudi geografska lega. Mimo nje je namreč vodila trgovska pot Dunaj–Trst, v neposredni bližini je kobilarna Lipica.

Za najbolj obiskano slovensko jamo danes velja Postojnska jama. Vsako leto jo obišče 700.000 turistov. Turistično zanimive so tudi Škocjanske jame, ki slovijo po največjem vodnem rovu v Evropi. Od leta 1986 so vpisane na seznam svetovne naravne in kulturne dediščine UNESCO.

Martelova dvorana v Škocjanskih jamah je znana kot največji vodni rov v Evropi: dolga je 314 metrov, široka 143 metrov in visoka 158 metrov.

(Vir fotografije: <https://www.park-skocjanske-jame.si>.
Pridobljeno: 21. 2. 2024.)

OBRNI LIST.

Prvi znani slovenski jamar

Prvi znani jamar na slovenskih tleh je bil kranjski polihistor* Janez Vajkard Valvasor, ki nam je zapustil prve opise jam, objavljene v *Slavi vojvodine Kranjske* leta 1689. V njegovem pisanju zaznamo strah, ki ga je čutil ob obisku podzemlja. Svojih doživetij se je slikovito spominjal: »*Ponekod vidiš grozovite višine, drugod vse v stebrih in tako čudno oblikovano, kakor bi gledal pred seboj kače in druge živali, razne pošastne postave in spačene obraze, prikazni in podobno.*«

Spust v jamske globine

Igor Benko ima veliko izkušenj z raziskovanjem in odkrivanjem jam. »*Za jamarstvo potrebuješ odlično zbranost in telesno pripravljenost. Če te v jami zgrabi panika, boš ostal tam. Zato je oboje pri tem ključno,*« zatrjuje Benko. Hkrati priznava, da se slovenski jamarji spuščajo čedalje globlje v podzemlje, tudi do 1000 metrov, in nadaljuje: »*Jamarstvo bi lahko primerjali s tekom: vedno si želiš še dlje in doseči še več. Tekač, ki enkrat preteče 21 kilometrov, želi naprej na maraton. Jamar, ki je že dosegel globino 600 metrov, ima cilj priti do 800, tudi 1000 metrov globine. Večkrat, ko boš nekaj ponovil, bolj boš vedel, kako se bo tvoje telo na neko situacijo odzvalo. Človeško telo pa je sposobno marsičesa.*«

(Prijetno po: Katja Željan, *Edinstvene v svetu*, GEA, oktober 2019, 36–41, in po: https://sl.wikipedia.org/wiki/Jamski_turizem_v_Sloveniji. Pridobljeno: 13. 12. 2023.)

---

* polihistor – poznavalec mnogih področij

N 2 5 1 1 0 1 3 1 0 7

7/20

I. DEL

Naloge iz I. dela se navezujejo na izhodiščno besedilo Damijana Šinigoja *Kjer veter spi*. Pozorno preberi oba odlomka in reši naloge.

1. Ali trditve o izhodiščnem besedilu držijo? Obkroži.

Izhodiščno besedilo je fantastična priča.

DRŽI

NE DRŽI

Dogajalni prostor v izhodiščnem besedilu se spremeni.

DRŽI

NE DRŽI

O dogajanju pričuje prvoosebni pričevalec.

DRŽI

NE DRŽI

(1 točka)

2. Kako sta odlomka vsebinsko povezana? Pojasni v obliki povedi.

(2 točki)

3. Kako si časovno sledijo dogodki v 2. odlomku? S številkami od 1 (njprej) do 4 (najkasneje) označi njihovo zaporedje.

- ženino spoznanje o dogajanju
- neuspešno klicanje obeh najstnikov
- prekinjeno branje
- obujanje mladostnih spominov

(1 točka)

N 2 5 1 1 0 1 3 1 0 8

4. Poveži podatke iz obeh stolpcev. Na vsako črtico napiši eno ustreznou številko.

_____ Marijana	1 prijateljica
_____ Klemen	2 mama
_____ Blaž	3 reševalec
_____ Irena	4 oče
	5 sestra
	6 sin

(1 točka)

5. Kaj prevladuje v izhodiščnem besedilu? Obkroži.

- A Dvogovor.
- B Opisovanje.
- C Označevanje.
- Č Pripovedovanje.

(1 točka)

6. Kako se Irenino mnenje o starših razlikuje od Blaževega? Pojasni v obliki povedi.

(2 točki)

N 2 5 1 1 0 1 3 1 0 9

9/20

7. Zakaj se zdi Blažu odhod v jamo neumen? Napiši oba razloga. Zakaj se na koncu za odhod vseeno odloči? Odgovori v obliki povedi.

(3 točke)

8. Kaj je Klemna v garaži vznemirilo?

(1 točka)

9. Preberi Klemnove besede Marijani.

»*Peljal bi te tudi na dno morja, pa čeprav ne bi znal plavati, saj veš!*«

Kaj je želel z njimi povedati? Pojasni s svojimi besedami. Odgovori v obliki povedi.

(2 točki)

10. V zaokroženem besedilu napiši:

- kako se na odhod najstnikov v jamo odzove Klemen in kako Marijana;
- kakšno mnenje ima Marijana o Blažu in kakšnega o Ireni;
- ali se strinjaš z Marijaninim mnenjem o Ireni. Utemelji.

A	B
4	2

---

11. Poveži avtorja z naslovom književnega besedila. Na vsako črtico napiši eno ustrezno številko.

_____ Janko Kersnik	1 Življenje
_____ Fran Levstik	2 Povodni mož
_____ Niko Grafenauer	3 Mačkova očeta
	4 Martin Krpan

(1 točka)

N 2 5 1 1 0 1 3 1 1 1

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na izhodiščno besedilo *Edinstvene v svetovnem merilu*. Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Ali trditve o izhodiščnem besedilu držijo? Obkroži.

Iz besedila izvemo,

koliko novih jam približno odkrijejo letno v Sloveniji. DRŽI NE DRŽI

koliko je znašala prva vstopnina za obisk jame. DRŽI NE DRŽI

koliko jamarjev je bilo v Sloveniji leta 2023. DRŽI NE DRŽI

kdo je bil prvi znani slovenski jamar. DRŽI NE DRŽI

(1 točka)

2. Kateri podatek izvemo iz navedbe vira pod fotografijo? Obkroži.

- A Kako je naslovljena fotografija.
- B Kdo je avtor fotografije.
- C Kje je bila fotografija objavljena.

(1 točka)

3. Poveži podatke iz obeh stolpcev. Na vsako črtico napiši eno ustrezeno številko.

____ Škocjanske jame	1 najstarejša slovenska turistična jama
____ Vilenica	2 najstarejša slovenska jamska vpisna knjiga
____ Postojnska jama	3 najstarejša odkrita jama na svetu
	4 danes najbolj obiskana slovenska jama

(1 točka)

4. Zakaj se jama Vilenica tako imenuje?

(1 točka)

5. Preglednico dopolni z manjkajočimi podatki o zgodovini slovenskega jamarstva.

LETO	DOGODEK
1633	
	začetek beleženja števila obiskovalcev v dveh jamah
1962	

(2 točki)

6. Za Škocjanske jame velja, da so nekaj posebnega. Iz izhodiščnega besedila izpiši dva podatka, ki to potrjujeta.

— _____
— _____

(2 točki)

7. Ali je Janez Vajkard Valvasor predstavil obisk podzemlja kot prijetno doživetje? Obkroži in odgovor utemelji v obliki povedi.

DA   NE

Utemeljitev: _____
_____

(2 točki)

8. S katero dejavnostjo Igor Benko primerja jamarstvo?
Kaj je skupno obema? Napiši dve skupni značilnosti.

_____
_____

(2 točki)

N 2 5 1 1 0 1 3 1 1 3

9. Preberi poved.

V preteklosti je jama močno burila domišljijo obiskovalcev.

Kaj pomeni podčrtani glagol? V slovarskem sestavku poišči ustrezen sopomenko in dopolni poved.

búriti -im nedov. (ū ū) knjiž.

1. *delati razgibano, valovito*: veter buri morsko gladino; morje se je začelo buriti
// *vznemirjati, razvnemati*: odločitev komisije ga je burila / ti dogodki so burili ljudem kri; buriti domišljijo, duha
2. nepreh. *razburjeno se premikati, divjati*: buril je po sobi z nožem; pren. po žilah mu buri uporna kri; strast buri po človeku; življenje je še burilo v njem

V preteklosti je jama močno _____ domišljijo obiskovalcev.

(1 točka)

10. Dopolni povedi z ustrezeno obliko besed v oklepaju.

Malo Slovencev pozna _____ (Igor Benko).

Podatke o _____ (on) najdemo na spletni strani Jamarske zveze Slovenije.

(1 točka)

11. Preberi povedi.

Valvasor je zapustil slikovite opise podzemlja. Svoja doživetja je slikovito opisal.

11. a) Vprašaj se po podčrtanih besedah.

slikovite: _____

slikovito: _____

(1 točka)

11. b) Kaj sta podčrtani besedi? Obkroži.

- A Obe besedi sta pridevnika.
- B Obe besedi sta prislova.
- C Prva beseda je pridevnik, druga pa prislov.
- Č Prva beseda je prislov, druga pa pridevnik.

(1 točka)

12. Preberi poved.

Z veseljem si je šla ogledat slovenske jame.

12. a) Poimenuj podčrtano neosebno glagolsko obliko.

(1 točka)

12. b) Zakaj je uporabljena prav ta oblika?

(1 točka)

13. Preberi poved.

Jamarji se zavedajo, kakšne so njihove sposobnosti.

13. a) Vprašaj se po podčrtanem odvisnem stavku.

?

(1 točka)

13. b) Kaj je podčrtani del povedi? Obkroži.

- A Osebkov odvisnik.
- B Predmetni odvisnik.
- C Načinovni odvisnik.
- Č Prilastkov odvisnik.

(1 točka)

N 2 5 1 1 0 1 3 1 1 5

15/20

14. Povedi združi v eno poved tako, da bo izražena posledica.

Jamarji morajo biti dobro telesno pripravljeni. Spust v jamske globine je nevaren.

(2 točki)

15. Preberi poved.

Konec 19. stoletja je bilo v Postojni ustanovljeno prvo jamarsko društvo.

Trpni stavek pretvori v tvornega.

(1 točka)

16. Preberi poved.

Igor Benko je povedal: »Na mojih predavanjih se pogovarjam o varnosti v jahah.«

Premi govor pretvori v odvisnega.

(2 točki)

OBRNI LIST.

17. Predstavljaj si, da si Vanja Mlinar, član/članica društva, ki razpisuje jamarski tečaj za začetnike. Ker veš, da tvojo učiteljico Tino Novak zanimajo jame, jo po e-pošti povabi na uvodno srečanje. Seznani jo s podrobnostmi tečaja. Upoštevaj vse podatke na plakatu. Piši na naslednji strani.

Prazna stran

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.

Prazna stran

Prazna stran

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.